

Openingstekst: uit Psalm 98, Huub Oosterhuis

Lezing:

Psalm 33: 1-12

1. Juich, rechtvaardigen, voor de HEER, de oprechten moeten Hem loven.
2. Huldig de HEER bij de klank van de lier, speel voor Hem op de tiensnarige harp.
3. Zing voor Hem een nieuw lied, speel en zing met overgave.
4. Oprecht is het woord van de HEER, alles wat Hij doet is betrouwbaar.
5. Hij heeft recht en gerechtigheid lief, van de trouw van de HEER is de aarde vervuld.
6. Door het woord van de HEER is de hemel gemaakt, door de adem van zijn mond het leger der sterren.
7. Hij verzamelt het zeewater en sluit het in, Hij bergt de oceanen in schatkamers weg.
8. Laat heel de aarde vrezen voor de HEER en wie de wereld bewonen Hem duchten,
9. want Hij sprak en het was er, Hij gebod en daar stond het.
10. De HEER doet de plannen van volken teniet, Hij verijdelt wat naties beramen,
11. maar het plan van de HEER houdt eeuwig stand, wat Hij beraamt, blijft van geslacht tot geslacht.
12. Gelukkig het volk dat de HEER als zijn God heeft, de natie die Hij verkoos als de zijne.

Matteüs 9:9-13

Toen Jezus van daar verderging, zag Hij bij het tolhuis een man zitten die Matteüs heette, en Hij zei tegen hem: 'Volg Mij.' Hij stond op en volgde Hem. Toen Hij in zijn huis aanlag voor de maaltijd, kwam er ook een groot aantal tollenaars en zondaars, die samen met Hem en zijn leerlingen aan de maaltijd deelnamen. De farizeeën zagen dit en zeiden tegen zijn leerlingen: 'Waarom eet uw meester met tollenaars en zondaars?' Hij hoorde dit en gaf als antwoord: 'Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel. Overdenk eens goed wat dit wil zeggen: "Barmhartigheid wil Ik, geen offers." Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.'

Overweging: Zing een nieuw lied

Rechtvaardigen, zing een nieuw lied, zegt psalm 33. Het is een prachtige psalm, maar ze roept ook vragen op. Is ze niet wat al te zorgeloos en blijmoedig? En dan de oproep aan de rechtvaardigen? Waarom worden juist zij aangesproken? Is het niet juist nodig dat de hele wereld verandert? Een psalm die erop lijkt maar daarvoor meer ruimte laat is psalm 98. In de vertaling van Huub Oosterhuis zegt die:

*Genoeg gezongen voor Hem
Nieuwe gezangen genoeg
Nu wil ik een wonder
Twee armen om mij heen
Twee armen heen om alle oorlogvoerende volken*

-

Dat past beter bij de ervaringen die verschillende studenten de laatste tijd vertelden. Studenten met een band met het Midden-Oosten die hier studeren; uit Dubai, Iran, Libanon. Ze hebben pas nog vrienden en familie bezocht. Vooral de Iraanse student vertelt hoe ze hier is gekomen met hoop om iets op te bouwen. Ze wil een stap zetten waardoor ze in Iran een bedrijfje kan opzetten. Misschien kan ze nog wel een promotieonderzoek doen. Maar ze is hier nu alleen. En ze vraagt zich af: hoe is het met mijn vrienden, zie ik hen nog terug? En ze vraagt zich af: waarvoor doe ik het? Als ik straks mijn diploma heb, waar keer ik dan naar terug? Mensen leven worden gedood: ofwel door het regime. Of wel door de bombardementen van Israël en de VS. De infrastructuur ligt in puin. De algemene universiteit is kapot, maar die waar het regime de mensen opleidt, blijft gespaard. Het is zinloos.

De ervaring wat de dreiging van een grote macht met mensen doet, zat in mijn hoofd toen ik de teksten van Psalm 33 en Matteüs 9 las. De mensen in het oude Palestina, Israël hadden te maken met Egypte, de Assyriërs, de Babyloniërs, met kleinere volken die hen bestreden. Ze hadden natuurlijk te maken met de inlijving door Rome. De schrijvers van deze teksten hebben steeds geleefd onder de dreiging van zo'n macht die je ervaart in het dagelijks leven. Dat je je kinderen niet te eten kunt geven, dat je huis er niet meer staat, dat je wordt uitgeperst. Zo heb ik dus ook de teksten gelezen. En als je zo leest, dan roept het ook vragen op: Hoezo, zing een nieuw lied? Zoals Psalm 33 het zegt. Wat voor reden is er om te zingen?

Eerst nog iets meer over de Iraanse studente. Haar verwachting was dat ze door het diploma iets van haar leven kan maken. Ik krijg hier deze kans. Maar bij de harde repressie en na het uitbreken van de oorlog voelde ze zich alleen: 'waarvoor doe ik het eigenlijk?' Toen kreeg ze bericht van haar vrienden: 'Wij hebben wel te maken met fysiek geweld, maar wij zijn samen en jij bent alleen. Dus wij maken ons meer zorgen om jou. Dat raakte haar. Dat zij, óndanks hun eigen onveiligheid, en óndanks dat zij was weggegaan om te studeren, met haar verbonden blijven. Ze voelde de diepe laag in hun vriendschap. Dat zij om haar geven, is voor haar een bedding.

Ze ervoer: het is ok. Ik hoef niet per se iets van mijn leven te maken, zij laten merken dat ik al goed ben. Daarmee viel de druk weg om via een master-diploma haar leven te laten slagen. De vraag is meer: hoe blijf ik trouw aan mezelf, hoe blijf ik authentiek, hoe blijf ik trouw aan mijn vrienden die om mij geven. En hoe probeer ik er voor hen te zijn? Ze beseftte: zij hebben de behoefte dat zij niet vergeten worden. Ze bedacht: kan ik medestudenten hier in het Westen met hen in verbinding brengen? Bijvoorbeeld door hen via een brief of video een hart onder de riem te steken.

Dat kun je een nieuw lied noemen.

Laten we naar Matteüs gaan. Het systeem van het Romeinse regime was om lokale mensen in te schakelen bij het bestuur en bij de belastingheffing. De belastingdruk kwam vooral neer bij de bevolking in de dorpen. Het recht om belasting te innen werd verkocht aan de hoogste bidder. Die mocht vragen wat ze konden, zolang het maar rustig bleef in het land. Een van de rijken kocht dat recht en die besteedde dat weer uit. Zo was de tollenaar de laagste in de piramide van het regime. Ze hadden weinig aanzien, maar kregen wel militaire bescherming en ze konden wel rijk zijn. Naast die economische onderdrukking zat de pijn voor de joden in de religieuze gewoonte van de Romeinen: met meerdere goden en de goddelijke verering van de keizer. Door de tijd heen was de ruimte groter of kleiner om de eigen religieuze wetten te volgen.

Onder de joodse bevolking werd er verschillend op de bezetting gereageerd. Hoewel gewelddadig verzet niet kansrijk was, kwamen af en toe groepen in opstand. Maar er zijn allerlei vormen van

verzet. Veel joodse leiders, veel priesters, deden pragmatisch concessies en probeerden zoveel mogelijk speelruimte voor de joodse manier van leven van de Romeinen te krijgen. De Farizeeën waren radicaler en vonden principieel de wetten van Mozes volgen. Zij richtten zich op religieus gedrag in eigen kring. Tollenaars kiezen voor hun eigenbelang. Als collaborateurs met het regime worden ze door hun landgenoten behandeld als uitschot. Laat staan dat ze de joodse wetten zo serieus zouden nemen als de Farizeeën.

In die joodse samenleving die verdeeld is onder het regime, doet Jezus iets nieuws. Doordat hij met de tollenaar Matteüs aan tafel gaat, doorbreekt hij die scheidslijnen onder de joden in hun manieren van verzet. Hij laat verzoening zien met tollenaars. Matteüs volgt hem; hij verandert zijn manier van leven: het gaat om gelijkwaardigheid tussen mensen en om solidair zijn met elkaar: Matteüs gaat delen.

Daarom hebben – enerzijds – de Farizeeën moeite met de gezamenlijke maaltijd van Matteüs en Jezus. De zuiverheid van de het volk van Mozes staat op het spel. Maar Matteüs zegt ook het systeem van de tolheffing vaarwel. Dus – anderzijds – zullen ook de Romeinen dit als een risico zien. Als dit soort mensen gaat weglopen doorbreekt het ook hun manier van macht uitoefenen.

De beweging van Jezus zit tussen onderhuids en openlijk verzet in. Het is zowel spiritueel als materieel verzet. Het is een innerlijke wending van het hart en tegelijk een sociale en ethische vernieuwing. Het is geen militair verzet, maar wel degelijk een vorm van subversief verzet.

Vanuit die kijk op Jezus ga je ook het Onze Vader anders lezen: Úw Rijk kome. Dat wil zeggen: in deze wereld naast alle andere rijken. Úw wil geschiede. Dus niet zonder meer de wil van de sterkste. Úw naam worde geheiligd. Dus niet de ideologieën, of de technologieën of waar we maar in denken te geloven. Het bidden van het Onze Vader geeft ruimte in het hart om te leven met onderdrukking.

Van Gód is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid. Matteüs ervaart dat de weg van Jezus kracht geeft. Een kracht die het houdt tegen de macht van Rome of andere militair geweld.

Wie die kracht ervaart, beseft: God ís rechtvaardig. Dat maakt intens gelukkig. Dat is reden om te zingen. Vooral de mensen die het meest te lijden hebben van onderdrukking. Daarom spreekt Psalm 33 spreekt degene die rechtvaardig zijn, die de klappen van het onrecht scherp voelen moed in. De psalmdichter heeft ervaren: God houdt van recht. Dus juist voor deze mensen is dat reden voor vreugde. De psalm wil hetzelfde als het Onze Vader: de innerlijke ruimte openen, waarin we – midden in wat mensen onderdrukt – voluit kunnen leven.

‘Zing een nieuw lied’. In de taal van de psalmen is dat een andere manier van leven. Een vernieuwing van het leven. Waarin mensen tot hun recht komen. Matteüs gaat op een nieuwe manier leven. En dat geldt ook voor de studente. Eerst was ze ervan overtuigd dat het draait om haar diploma en loopbaan. Nu ontdekt ze: mijn leven komt al tot zijn recht als ik weet dat ik verbonden ben met mijn vrienden thuis. En als ik voor hen probeer te zorgen en hen te laten weten dat zij niet vergeten worden. En als ik mijzelf trouw blijf. Dat is een andere manier van leven. Dat de gewone mensen in het Midden-Oosten en waar dan ook niet vergeten worden, dat is een vorm van verzet.

Slottekst: Refaat Alareer (1979-2023)

z.o.z.

If I Must Die

If I must die,
you must live
to tell my story
to sell my things
to buy a piece of cloth
and some strings,
(make it white with a long tail)
so that a child, somewhere in Gaza
while looking heaven in the eye
awaiting his dad who left in a blaze —
and bid no one farewell
not even to his flesh
not even to himself —
sees the kite, my kite you made, flying up
above,
and thinks for a moment an angel is there
bringing back love.
If I must die
let it bring hope,
let it be a story.

Als ik moet sterven

Als ik moet sterven,
moet jij leven
om mijn verhaal te vertellen
om mijn spullen te verkopen
om een stuk stof te kopen
en wat touw,
(maak het wit met een lange staart)
zodat een kind, ergens in Gaza
terwijl het de hemel in de ogen kijkt
wachtend op zijn vader die in vlammen is
opgegaan —
en niemand vaarwel heeft gezegd
zelfs niet zijn eigen vlees en bloed
zelfs niet zichzelf —
de vlieger ziet, mijn vlieger die jij hebt
gemaakt, hoog in de lucht vliegen,
en denkt dat – even – er een engel is
die de liefde terugbrengt.
Als ik moet sterven
laat het hoop brengen,
laat het een verhaal zijn

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl